

GAZIEL

HISTÒRIA DE
«LA VANGUARDIA»
(1881-1936)

Pròleg d'Antonio Baños

Barcelona

UTILITAT I ACTUALITAT

En la seva «Introducció a una nova *Història de Catalunya*» (1938) Gaziell deixa palès: «jo voldria una Història de Catalunya que es deixés per sempre més de contar el que hauria hagut de ser i no fou, per dir-nos el que ha estat i el que és, per veure si així podríem arribar, per fi, a veure clarament el que pot ser». Per a ell, doncs, tota historiografia és una eina d'anàlisi política d'actualitat. Vol, exigeix, que el passat ens interpelli constantment. En aquest sentit, el llibre que tenen a les mans és un gran exemple de les tesis gaziellianes. *Història de «La Vanguardia»* no és pas un exercici pla de crònica o de memòria. És una lliçó. Des del pou, Gaziell ens il·lumina sobre errors que, potser per ser catalans, cometem avui també i que se'ns fan invisibles entre tant optimisme. L'any 1964 ja ens advertia: «Quan sigui l'hora de reconstruir la normalitat del país, la història del diari (*La Vanguardia*) s'haurà de tenir ben present». I no només dins l'estudi del paper dels mitjans de comunicació, en abso-

lut. Aquest text ens crida, de forma imperativa, a no cometre uns errors de percepció de les conjuntures, les forces i els relats que són ben vius.

Posem exemples que de ben segur ens faran servei. El primer és l'actitud de la generació noucentista vers *La Vanguardia*. Com que era un diari escrit en castellà, les grans i millors plomes d'aquella generació van considerar sobrer participar-hi. L'autoexclusió de l'intel·lectual català dels llocs d'èxit i/o dels llocs amb tarannà popular és (avui també) una de les errades (falles, en diria Gaziell) més manifestes de la intel·lectualitat del país.

Un altre: vantar-nos de puresa ens porta de cap al pecat de la debilitat. La intel·ligència més nostrada no ha entès que la batalla per la catalanitat sempre es guanya en territori enemic. Que hem d'anar allà on som dèbils per fer-nos forts. Per a Gaziell, *La Vanguardia* és exemple pregon d'aquest error estratègic. Sempre es va plànyer del fet que «els catalanistes més patriotes i econòmicament poderosos» no fessin el que Ramon Godó «obscur i anticatalanista rabiós» va fer per pur interès personal. Que no aconseguissin crear, del catalanisme estant, el gran diari que el país necessitava. La diagnosi és precisa i específica. La falla principal, «el costum d'imputar a l'enemic secular tots els mals que patíem». Entre les «responsabilitats internes» més notables, «la manca d'una premsa i d'una banca eficients». ¿Es pot ser més clarivalent?

Després de Banca Catalana i del nefast destí dels Pujol, amb un sistema financer cooptat pels grans interessos espanyols, pel «Lobby del Puente Aéreo», amb un país trinxat socialment i una Generalitat intervinguda, ¿no trobem a faltar més que mai una banca al servei del país i dels catalans?

I el mateix passa amb la premsa. Ara que cadenes amb vernís progressista i fundades per catalans es posen al servei de la regeneració del regne, ara que veiem com les televisions espanyoles despleguen tot l'imaginari castellanista i centralista mentre silencien qualsevol discurs d'un catalanisme blasmat per totes bandes, ¿encara dubtem que uns mitjans de comunicació propis i nacionals són fonamentals per a la recuperació política del país? Gaziel va deixar escrit que el de la premsa és un esforç «infinítament més decisiu que l'electoral».

És colpidor llegir-lo quan recorda: «Bo i parlant amb Cambó o Prat de la Riba no els vaig poder convèncer mai de la necessitat d'una premsa catalana». ¿Podríem dir res diferent de les actuals elits del país?

Els nuclis de poder nostrats sempre han trobat força inestable i poc lluït el negoci de la comunicació. I a més a més no han entès encara avui que és al públic en castellà a qui s'ha d'adreçar específicament el catalanisme. «En molts aspectes l'actuació catalanista era obtusa i inflexible. En comptes de procedir gradualment i començar per catalanitzar la nostra premsa escrita en castellà [...] aquí es preferia emprendre-ho al revés, fent

mofo de la premsa castellana o declarant-hi una hostilitat miop i eixorca».

Avui en dia tothom es capfica amb com «eixamplar la base» independentista. L'objectiu és el mateix que al segle xx... I els errors també són els mateixos. Deia l'autor que «l'arma millor dels febles és el pit necessari per exhibir-se i córrer món a predicar-hi en totes les llengües i davant de tota mena d'homes» i per això considerava que de premsa en «necessitarem de nostra però de dues menes. En castellà i en català». ¿Pot haver-hi diagnosi més actual i pertinent? ¿I què tenim? Una premsa en català lluitant per la seva supervivència mentre deixa l'espai castellanoparlant per abandonat, per hostil, quan hauria de ser el centre: catalanisme polític en castellà.

Aquesta va ser la missió i la visió de Gaziell; i els cops li van arribar per totes bandes. El posat d'alguns abrandats catalanistes de la seva època era fatxenda i maximalista. Diu: «Era allò de sempre: el “tot o res” o el “si no ens ho donen, ens ho prendrem”». Efectivament. Ahir, com avui, «de frases i eslògans famosos, bé prou en sabíem fer»... D'eslògans avui també en tenim un fotimer, és cert. ¿Però tenim qui els escolti, més enllà dels convençuts?

Ja en els anys quaranta, en les seves *Meditacions en el desert*, Gaziell va descriure el tarannà secular de l'estat Espanyol: «Les castes dominants ho són tot a Espanya. Dessota d'elles no hi ha res més que servilisme aprofitat o un odi esgarrifós, ocult però inextingible». Avui,

amb la descomposició de les castes de la segona Restauració, patim un moviment espasmòdic de recentralització per part de l'Estat. Per això *Història de «La Vanguardia»* és un avís tan imprescindible per a experts navegants alhora que un poderós estimulants per a grumets. «Els problemes del país no els podrem tractar ni amb força ni sentimentalment», deia, i en acabat ens recomanava: «Fe, humilitat, sacrifici, lucidesa, esforç silenciós, continuïtat i una infinita paciència».

Recordem, per acabar i per donar sentit a la moral d'aquest llibre, la conclusió amb què Gaziel va cloure l'informe confidencial que va passar al president Companys: «Si jo governés a Catalunya, a hores d'ara, ho sacrificaria tot, absolutament tot, a la unió dels catalans. / No és que sigui aquesta una tasca indispensable: és l'única».

ANTONIO BAÑOS